

พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอวัฒนธรรม ความเป็นจีนผ่านแบบเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ

স্যুম্পอร์ ฉันทสิทธิ์พร *

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

The Development and Change in Culture Representation of Chineseness through Chinese Language Textbooks for Foreigners Sayumporn Chantsithiporn *

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 16 August 2019

Revised 10 January 2020

Accepted 28 January 2020

คำสำคัญ

แบบเรียน
ภาษาจีน
สังคม
วัฒนธรรม
อำนาจอ่อน

Keywords:

textbook
Chinese language
society
culture
soft power

* Corresponding author

E-mail address:

sayumporn@gmail.com

บทคัดย่อ

ปี ค.ศ. 2005 รัฐบาลจีนยกระดับการสอนภาษาจีนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ แบบเรียนภาษาจีนจึงต้องมีกลยุทธ์นำเสนอความเป็นจีนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอำนาจอ่อนทางวัฒนธรรม การวิจัยนี้มุ่งเปรียบเทียบแบบเรียน 2 ชุด ที่จัดพิมพ์ห่างกัน 10 ปี Hanyu Jiaocheng (1999) และ Road to Success (2008) ซึ่งพิมพ์ขึ้นหลังจากการยกระดับการสอนภาษาจีนขึ้นเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของแบบเรียนที่ผลิตขึ้นในเวลาที่แตกต่างกัน กระบวนการวิจัยเน้นวิจัยเอกสารเป็นหลัก เปรียบเทียบการนำเสนอความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียน โดยแบ่งวัฒนธรรมเป็น 3 มิติ ได้แก่ วัฒนธรรมด้านผลผลิต ด้านพฤติกรรม และด้านความคิด อีกทั้งใช้เครื่องมือเชิงสถิติมาตรวจสอบความถี่ของคำศัพท์ที่ปรากฏในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทั้ง 3 มิติ ดังกล่าว พบว่าแบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng แม้นำเสนอวัฒนธรรมมิติความคิดได้โดดเด่นและสนุก แต่นำเสนอวัฒนธรรมมิติพฤติกรรมและมิติผลผลิตไม่ชัดเจนนัก ผู้เรียนไม่ได้รับรองความรู้ในเชิงลึก ส่วนแบบเรียน Road to Success จะเน้นมิติพฤติกรรมที่นำเสนอเรื่องราวของคนหลายกลุ่มในสังคม ส่วนด้านอื่น ๆ ก็พบว่านำเสนอได้ค่อนข้างลุ่มลึก บูรณาการประเด็นวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ได้รอบด้าน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากกว่าแค่ประเทศจีนมี “อะไร” และยังสามารถเข้าใจได้ว่า “อย่างไร” หรือ “เพราะเหตุใด” อีกทั้งแบบเรียนนำเสนอคุณธรรมที่เป็นสากลมากขึ้น เน้นให้ผู้เรียนเห็นภาพสังคมจีน แต่ไม่ตัดสินคุณค่าให้เหมาะกับผู้เรียนหลากหลายวัฒนธรรม สามารถเป็นกรณีศึกษาในการผลิตแบบเรียนภาษาอื่นได้

Abstract

In 2005, the Chinese government enhanced and established the teaching of the Chinese language as one of the main national strategies. Chinese language textbooks were required to represent “Chineseness” in compliance with the strategic development of soft power concerning Chinese cultures. This research aims to make a comparative study on two series of textbooks that were published 10 years apart. The first series is *Hanyu Jiaocheng*, which was published in 1999, and the other is *Road to Success*, which was published in 2008 after the teaching of Chinese was established as one of the main national strategies. The objectives were to study the development of and changes in textbooks produced in different periods of time. The methodology was based mainly on documentary research, comparing the representation of cultural knowledge stated in both series of textbooks. Specifically, cultural knowledge was divided into three dimensions: products, behaviors, and ideas. Furthermore, a statistical tool was applied to investigate the frequency of terms and representation of issues relevant to the said three dimensions. It was found that *Hanyu Jiaocheng* represented cultures and ideas in a remarkably enjoyable and colorful style; however, the cultural representation of behaviors and products were not quite evident. The learners, therefore, did not receive insightful knowledge. On the other hand, *Road to Success* emphasized behaviors that represented the stories of different groups of people in society. Other dimensions were also represented in a detailed and comprehensive manner. In addition to “what” China has, this series enables the learners to understand “how” and “why” China has the said things. Moreover, the latter series presents more universal virtues. This style of representation also encourages the learners to see depictions of Chinese societies rather than evaluating them. Thus, the series is appropriate for those who have diversified cultures. Above all, the series can be used as a case study for producing textbooks of other languages.

1. บทนำ

นับแต่ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศเป็นต้นมา รัฐบาลจีนได้จัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาด้านการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ ขึ้นโดยเฉพาะ ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น 国家汉办 (Hanban) เพื่อดูแลงานเผยแพร่ภาษาจีนในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นสะพานเชื่อมที่ทำให้สังคมตลอดจนปัจเจกบุคคลของประเทศต่างๆ ได้รู้จักและเข้าใจประเทศจีน และความเป็นจีนมากขึ้น

ปี ค.ศ. 2005 ปักกิ่งได้จัดการประชุมใหญ่ภาษาจีนโลกขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งทำให้จีนผันทิศทางจาก “การเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ” ไปเป็น “การผลักดันภาษาจีนไปสู่ความเป็นนานาชาติ” (Qin Huilan, 2012, p. 170) อีกทั้ง Qin ได้เสนอว่าการเรียนการสอนภาษาจีนจากยุคปฏิรูปเปิดประเทศเป็นต้นมาที่เคยเป็นลักษณะรูปแบบ “เปิดประตูต้อนรับ” จึงได้รับการยกระดับกลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ

การผลักดันภาษาจีนไปสู่ความเป็นนานาชาติยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระยะยาวของจีน ที่วางสถานะตนเองว่าเป็น “การทะยานขึ้นอย่างสันติ”¹ ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ทำให้จีนต้องพัฒนาอำนาจโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการยกระดับอำนาจอ่อน (Soft Power) ของตนเองอันจะส่งผลต่อฐานะและภาพลักษณ์ของจีนในเวทีโลก วางให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาศัยภาพของการทะยานขึ้นโดยมีวัฒนธรรมเป็นเสาหลักสำคัญ (Xu Jilin, 2004, p. 46) เนื่องจากหลังเหตุการณ์เทียนอันเหมินและการที่สหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายปิดล้อมจีนเรื่อยมาตลอดจนการนำเสนอความเชื่อ “ภัยคุกคามจากจีน” (China Threat) เหล่านี้ล้วนส่งผลเสียต่อการพัฒนาและฐานะของจีนในเวทีโลก ดังนั้น จีนจำเป็นต้องสร้างอำนาจอ่อน เพื่อสื่อสารและต่อรองให้ชาติอื่นคล้อยตามหรือเห็นด้วยกับจีน จึงจะสามารถก้าวข้ามปัญหาการปิดล้อมจีนได้

Gil (2008) อธิบายว่า สิ่งที่จีนต้องการจากอำนาจอ่อนมี 4 ประการ ได้แก่ 1) จีนต้องการสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีสันติภาพอันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายใน 2) จีนสามารถแสดงตนเป็นผู้เล่นในเวทีโลกที่มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์และเต็มไปด้วยความรับผิดชอบ 3) จีนต้องการทำให้ประเทศอื่นๆ เห็นว่าจีนสามารถเป็นมหาอำนาจและถึงขั้นที่เทียบเท่าสหรัฐอเมริกาได้ในระยะยาว และ 4) จีนต้องการโดดเด่นยิวได้หวัน โดยโน้มนำให้ประเทศอื่นตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันและมาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีนแผ่นดิน

¹ “การทะยานขึ้นอย่างสันติของจีน” วาทะนี้ได้รับการกล่าวครั้งแรกโดยนายเจิ้งปี้เจียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนพรรคคอมมิวนิสต์ ในการปาฐกถา เรื่อง หนทางใหม่ในการทะยานขึ้นอย่างสันติของจีนกับอนาคตของเอเชีย ใน ปี ค.ศ. 2003 จากนั้นไม่นาน นายกเวินเจียเป่าได้กล่าวซ้ำอีกในการประชุมผู้นำอาเซียน และในระหว่างการเยือนสหรัฐอเมริกา จึงนับได้ว่าเป็นนโยบายยุทธศาสตร์ทางการทูตของจีนนับแต่นั้นเป็นต้นมา

ใหญ่ จากความสำคัญด้านยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัจจัยให้การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนได้รับการส่งเสริมและวางให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาอำนาจอ่อน

เมื่อมียุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน สิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป คือ แบบเรียนภาษาจีนที่จะเป็นสื่อสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และจะกลายเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ตามไปด้วย กล่าวคือ แบบเรียนไม่ได้สอนเพียงแต่ตัวภาษา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดส่งผ่านโลกทัศน์ คุณค่า ค่านิยม และภาพลักษณ์ความเป็นจีนให้แก่ผู้เรียนได้ซึมซับรับเอาอย่างไม่รู้ตัว สิ่งที่แบบเรียนถ่ายทอดแก่ผู้เรียนจึงแฝงไปด้วยสารที่จีนต้องการจะส่งผ่านให้แก่ผู้เรียนในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอำนาจอ่อนที่มุ่งเน้นลงไปถึงระดับปัจเจกบุคคล

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอวัฒนธรรมความเป็นจีนผ่านแบบเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ อันสืบเนื่องมาจากการยกระดับนโยบายทางยุทธศาสตร์การเรียนการสอนภาษาจีนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นจีนและค่านิยมแบบจีนซึ่งแฝงฝังอยู่ในวัฒนธรรมที่แบบเรียนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติต้องการ “ส่งผ่าน” “ถ่ายทอด” ความเป็นจีนให้แก่ผู้เรียนได้ซึมซับรับเอาอย่างเป็นธรรมชาติและไม่ตระหนักรู้ อันจะทำให้ผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายระดับปัจเจกบุคคลเข้าใจความเป็นจีนและเกิดการยอมรับในวัฒนธรรมจีน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาอำนาจอ่อนที่เน้นปริมณฑลทางวัฒนธรรม

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียน 2 ชุด ที่จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างกัน คือ ก่อนและหลังการยกระดับยุทธศาสตร์การเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ ชุดแบบเรียนภาษาจีน 《汉语教程》 Hanyu Jiaocheng ฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 1999 และชุดแบบเรียนภาษาจีน 《成功之路》 Road to Success ฉบับตีพิมพ์ ปี ค.ศ. 2008 โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาด้านวัฒนธรรมที่แบบเรียนแต่ละชุดนำเสนอ แบบเรียนแต่ละชุดเน้นสอดแทรกและเผยแพร่วัฒนธรรมประเด็นใดเป็นพิเศษ มีวิธีการนำเสนออย่างไร ตลอดจนพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมของแบบเรียนทั้งสองชุด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนภาษากับวัฒนธรรมในกรณีภาษาจีนมีประเด็นสำคัญๆ ที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนภาษากับวัฒนธรรมในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ รูปแบบและเนื้อหาของแบบเรียนวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติ และขอบข่ายเนื้อหาวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติรวมถึงการแบ่งระดับในการสอนวัฒนธรรม (Li Xiubin, 2013, p. 73)

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ

Lin Guoli (1997, p. 17-19) ได้อธิบายว่า ในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์แบบหลัก-รอง ภาษาเป็นหลัก วัฒนธรรมเป็นรอง “วัฒนธรรม” ในการสอนภาษาจีน หมายถึง “วัฒนธรรมในการใช้ภาษาที่ทำให้ชาวต่างชาติเรียนและเข้าใจภาษาจีน ใช้ภาษาจีนในการติดต่อกับชาวจีนได้” เราจะเห็นได้ว่า การนิยามเช่นนี้จะทำให้ “วัฒนธรรม” ในการสอนภาษาจีนเป็นนิยามที่ค่อนข้างแคบ อีกทั้งตัวภาษาเองก็เป็นภาษาที่รองรับและแสดงการปรากฏรวมถึงบันทึกถึงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วรรณคดี หรือเรื่องราวในชีวิตประจำวันทั่วไป ล้วนเป็นการปรากฏตัวของวัฒนธรรมที่อาศัยภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ดังนั้นหากมองเพียงประเด็นของ Lin Guoli ย่อมทำให้การสอนวัฒนธรรมในการเรียนการสอนภาษาจีนไม่ครอบคลุมพอ

นักวิชาการคนสำคัญอีกท่าน คือ Zhang Ying (2006, p. 64) ได้แบ่งการสอนวัฒนธรรมในการสอนภาษาจีนออกเป็นสองด้าน คือ “องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมที่อยู่ในภาษา” หมายถึง วัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในภาษาในมิติของระบบเสียง ไวยากรณ์ ความหมาย และวัจนปฏิบัติศาสตร์ เป็นต้น และ “ความรู้ทางวัฒนธรรม” หมายถึง เนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ทำให้เข้าใจสังคมจีน

ส่วน Liu Xun (2000, pp. 131-133) ได้อธิบายการสอนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยจำแนกเป็นสามระดับ ได้แก่

1) องค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวภาษา เป็นความรู้ที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสเมื่อเริ่มเรียนภาษาจีน องค์ประกอบเหล่านี้จะแฝงฝังอยู่ในคำศัพท์ ไวยากรณ์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงจิตใจและวิถีคิดของชนชาติจีน วัฒนธรรมเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดการทำความเข้าใจและการใช้ในการศึกษาภาษาจีนแบบข้ามวัฒนธรรม หรืออาจเป็นอุปสรรคหรือความเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ เนื้อหาวัฒนธรรมในด้านนี้มักสอนไปพร้อมกับการใช้ภาษา

2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศจีนและความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรม เนื้อหาในส่วนนี้ แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ภาษา และอาจไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเป็นอุปสรรคในการใช้ภาษา แต่ก็ยังเป็นเนื้อหาสำคัญที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ และเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศ แท้จริงแล้วผู้เรียนภาษาจำนวนมากมีวัตถุประสงค์ในการเรียนก็เพื่อทำความเข้าใจกับความรู้แบบนี้

3) ความรู้ทางวัฒนธรรมแบบเฉพาะทาง ความรู้ด้านนี้จะเกิดหลังจากที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับประเทศจีนและความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรมไปแล้ว โดยทั่วไปจะเป็นเนื้อหาสำหรับผู้มีทักษะภาษาจีนในระดับสูง ความรู้ด้านวัฒนธรรมในระดับนี้ไม่ใช้การเรียนการสอนภาษาจีน ดังนั้นจะไม่จัดอยู่ในขอบข่ายการสอนภาษาจีน แต่จะเป็นการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรมที่

วางฐานะควบคู่ไปกับการเรียนการสอนภาษาจีน แต่อย่างไรก็ตามยังเน้นในประเด็น “สำหรับ ผู้เรียนชาวต่างชาติ” เป็นสำคัญ

เราจะเห็นได้ว่าจากแนวทางของนักวิชาการทั้งสามท่านมีประเด็นที่ทับซ้อนและแตกต่างกันอยู่ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าวัฒนธรรมในรูปแบบใด การนำเสนอวัฒนธรรมจะมีเนื้อหา สองระดับ ระดับผิวเผิน หมายถึง วัตถุทางวัฒนธรรมหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้ มองเห็นได้ ส่วนระดับที่ลึกอีกชั้น คือ วัฒนธรรมในแบบที่มองไม่เห็น ซึ่งก็คือ การให้คุณค่าและวิถีคิดแบบจีนนั่นเอง และสิ่งที่จะอภิปรายเกี่ยวกับการนำเสนอทางวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่ทำให้เข้าใจและใช้ภาษาจีนสื่อสารได้ (องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมที่อยู่ในภาษา) รวมถึงความรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นผลผลิตของสังคม และวัฒนธรรมที่เป็นค่านิยมและวิถีคิดที่แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์แบบที่เป็นเอกลักษณ์ของจีน

2.2 รูปแบบและเนื้อหาของแบบเรียนวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติ

ประเด็นอภิปรายนี้ไม่ได้มุ่งอภิปรายแบบเรียนที่เน้นสอนภาษา แต่มุ่งอภิปรายแบบเรียนที่นำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมเป็นหลัก Lu Jianji (1990, pp. 42-43) จำแนกแบบเรียนวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภทใหญ่ คือ แบบเรียนที่เน้นนำเสนอความรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นหลัก การนำเสนอส่วนอื่นเป็นไปเพื่อขยายความความรู้ด้านวัฒนธรรม ส่วนอีกแบบหนึ่งเน้นการนำเสนอในรูปแบบการสอนภาษาเป็นหลักพร้อมสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรม Li Xiubin and Zang Shengnan (2013, p. 74) นำเสนอว่า ปัจจุบันนี้แบบเรียนประเภทที่เน้นการนำเสนอความรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นหลัก มีสัดส่วนเป็นจำนวนน้อยกว่าแบบเรียนชนิดนี้เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสังคมจีนเป็นหลัก จึงนำเสนอวัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วรรณคดี เป็นต้น เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาจีนในระดับสูง

ส่วนงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งของ Zhang Ying (2004) ได้ศึกษาแบบเรียนด้านวัฒนธรรมของจีน และสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะร่วมและปัญหาของแบบเรียนกลุ่มนี้ ดังนี้ 1) มีจำนวนและชนิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี 2) แบบเรียนเขียนขึ้นเพื่อผู้เรียนในกลุ่มกว้างๆ ไม่มีการกำหนดเฉพาะเจาะจง 3) เนื้อหาของแบบเรียนมีขอบเขตที่กว้างขวาง แต่ขาดความเป็นระบบและการกำหนดกรอบเนื้อหาที่ชัดเจน 4) แบบเรียนมีรูปแบบที่หลากหลายกระจัดกระจาย แต่ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอวัฒนธรรมที่ชัดเจน ในขณะที่งานวิจัยของ Zhou Xiaobing et al. (2010) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนวัฒนธรรมทั้งหมด 9 ชุด กับแบบเรียนภาษาต่างประเทศอื่น ใน 5 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์ กลุ่มผู้เรียน การคัดสรรเนื้อหา ระดับความยากของการใช้ภาษา และการออกแบบแบบฝึกหัด โดยผลวิจัยสรุปว่า แบบเรียนบางชุดยังไม่มีการกำหนดกลุ่มผู้เรียนที่ชัดเจน เนื้อหาจำนวนมากเป็นความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมโบราณ ระดับ

การใช้ภาษามีความยากเกินไป แบบฝึกหัดเกี่ยวกับการใช้ภาษามีจำนวนมากเกินความจำเป็น แต่แบบฝึกหัดที่ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกลับมีน้อย เป็นต้น

เราจะเห็นได้ว่า แบบเรียนวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติที่มีอยู่ในท้องตลาดปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อย ทว่าแบบเรียนเหล่านี้ยังขาดความสมบูรณ์และยังคงรอแนวทางการแก้ปัญหาความไม่เป็นระบบและการขาดขอบเขตที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากแบบเรียนที่เน้นด้านการสอนทักษะภาษาที่มีจำนวนมากกว่าหลายเท่าและมีคุณภาพค่อนข้างดีได้รับการพัฒนาออกมาเรื่อย ๆ แบบเรียนวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติก็น่าจะมีแนวโน้มพัฒนาการในทางที่สมบูรณ์มากขึ้นเรื่อย ๆ

2.3 ขอบข่ายเนื้อหาด้านวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติรวมถึงการแบ่งระดับในการสอนวัฒนธรรม

จากการแบ่งประเภทเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่แบ่งกรอบกว้าง ๆ เป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวภาษา กับความรู้ทางวัฒนธรรม จากจุดนี้นักวิชาการจำนวนหนึ่งได้แบ่งและจัดขอบข่ายให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

Hu Mingyang (1993) ได้จัดแบ่งขอบข่ายองค์ประกอบทางวัฒนธรรมออกเป็น 6 ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนต่างชาติมากที่สุด ประกอบไปด้วย วัฒนธรรมด้านวัตรธรรม วัฒนธรรมด้านจิตวิญญาณ ประเพณีความเคยชิน ความนึกคิดของสังคม วิถีคิด และการรับรู้ และระบบเศรษฐกิจ ส่วน Wang Guo'an (อ้างถึงใน Li Xiubin & Johnson, 2013, pp. 214-215) ได้แบ่งคำศัพท์ทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ คำศัพท์ด้านอารยธรรมทางวัตถุที่มีเฉพาะในวัฒนธรรมจีน คำศัพท์ด้านอารยธรรมทางจิตวิญญาณที่เป็นอัตลักษณ์ของจีน คำศัพท์ด้านสังคมการเมืองที่มีเฉพาะในจีน คำศัพท์ที่เกี่ยวกับระบอบเศรษฐกิจจีน และคำศัพท์ที่สะท้อนภูมิศาสตร์และประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของจีน

สำหรับการแบ่งลำดับชั้นการสอนวัฒนธรรม Li Xiubin and Johnson (2013) ได้สรุปการแบ่งขอบข่ายว่า สามารถแบ่งได้สองทิศทาง คือ แบ่งโดยอิงทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการนำวัฒนธรรมที่มีมากมายรอบด้านมาแบ่งโดยมีหลักคิดที่เป็นรูปธรรมและมีระบบ ทำให้สามารถแยกวัฒนธรรมที่ผสมปนเปกันอยู่แยกออกจากกันเพื่ออธิบายเป็นเรื่อง ๆ ไป ตามลำดับการนำเสนอจะมีความต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอน ส่วนอีกรูปแบบแบ่งโดยอิงจากภาคปฏิบัติในการสอนวัฒนธรรม ซึ่งการแบ่งวิธีการนี้อิงความต้องการของตัวผู้เรียน โดยอาศัยวัฒนธรรมที่เป็นระบบตามวิธีแรก และหยิบยกเฉพาะประเด็นที่น่าสนใจหรือตรงตามความต้องการเพื่อเข้าไปสู่บทเรียนในแต่ละครั้ง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ แม้แสดงให้เห็นถึงข้อโต้แย้งและความไม่ชัดเจนในด้านรูปแบบ ขอบข่าย การแบ่งระดับ และความไม่สมบูรณ์ของการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมใน

การเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า แบบเรียนเหล่านี้สร้างคุณภาพการต่อวงการวิชาการสอนภาษาจีน กลุ่มผู้เรียนภาษาจีน ตลอดจนนโยบายแห่งรัฐของจีนที่ได้ประโยชน์จากคุณภาพเหล่านี้ไม่น้อย

นอกจากงานวิจัยที่อภิปรายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสอนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนแล้ว ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แบบเรียนโดยตรง เช่น งานวิจัยของ Hong Huaqiao and He Xianzhong (ใน Xiao Lan et al., 2015) เน้นนำเสนอในมุมมองเชิงวิพากษ์ เป็นงานวิจัยภาษาอังกฤษที่ได้รวบรวมตัวบทจากตำราภาษาจีนที่ใช้ในสถาบันขงจื่อทั่วโลกจำนวนหนึ่ง แล้วนำเนื้อหาที่แบบเรียนนำเสนอมาวิเคราะห์ถอดรหัสผ่านเครื่องมือคลังภาษา (corpus) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ที่แบบเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาตินำเสนอ โดยมุ่งประเด็นเรื่องแบบเรียนครอบงำทางวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมอื่น ไม่นำเสนอความเป็นพหุนิยมทางวัฒนธรรม งานวิจัยของ Hong and He ชิ้นนี้เป็นตัวอย่างแนวทางและรูปแบบให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อยอดขึ้นไป เนื่องจากผู้วิจัยอาศัยกรอบการวิจัยของงานชิ้นนี้เป็นแนวทางโดยปรับการใช้เครื่องมือคลังภาษาและการวิเคราะห์เนื้อหาให้เหมาะกับงานวิจัยของตนเองเพื่อเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาด้านวัฒนธรรมของแบบเรียนสองชุด ในขณะที่งานวิจัยของ Hong and He เป็นการศึกษาในมุมมองของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มุ่งวิพากษ์การครอบงำทางวัฒนธรรม

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอวัฒนธรรมความเป็นจีนผ่านแบบเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลเชิงสถิติเข้ามาช่วยเพื่อให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การวิจัยเอกสาร

เป็นการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ เอกสารที่วิจัยประกอบด้วยแบบเรียนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติที่ได้รับความนิยมแพร่หลายสองชุด ได้แก่ ชุดแบบเรียนภาษาจีน 《汉语教程》 Hanyu Jiaocheng ฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 1999 และชุดแบบเรียนภาษาจีน 《成功之路》 Road to Success ฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 2008 แบบเรียนทั้งสองชุดผลิตห่างกันประมาณ 10 ปี ซึ่งแบบเรียนชุดหลังผลิตหลังจาก ปี ค.ศ. 2005 ที่รัฐบาลจีนได้จัดการประชุมใหญ่ภาษาจีนโลกขึ้นเป็นครั้งแรกที่ปักกิ่ง อันนำไปสู่ข้อสรุปเชิงยุทธศาสตร์ที่จีนผันทิศทางจาก “การเรียนการสอนภาษาจีน

สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ” ไปเป็น “การผลักดันภาษาจีนไปสู่ความเป็นนานาชาติ” กำหนดให้ภาษาจีนเป็นเครื่องมือที่พิเศษและเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่จะทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะเข้าใจประเทศจีนยิ่ง ๆ ขึ้น

นอกจากนี้ แบบเรียนที่นำมาวิจัยเปรียบเทียบกับเป็นแบบเรียนคนละชุด แต่เป็นคณะบรรณาธิการกลุ่มเดียวกัน และพิมพ์จากสำนักพิมพ์เดียวกัน คือ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยภาษาปักกิ่ง ซึ่งเป็นสถาบันที่ผลิตแบบเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติที่มีผู้นิยมใช้ทั่วโลก ผู้วิจัยกำหนดแบบเรียนทั้งสองชุดในระดับวงคำศัพท์ 3,000 คำ เนื่องจากเป็นระดับความรู้ที่ไม่สูงเกินไปนักและมีกลุ่มผู้เรียนเป็นจำนวนมาก แบบเรียนที่นำมาใช้วิจัยเชิงเอกสารมีทั้งสิ้น 13 เล่ม และจะคัดเลือกตัวบทที่นำมาวิจัยเฉพาะบทสนทนาหรือบทอ่านหลัก และบทอ่านท้ายบทของแต่ละบทเรียนดังนี้

ชุดที่ 1 Hanyu Jiaocheng แบบเรียนฉบับ ปี ค.ศ. 1999

《汉语教程》一年级教材第一册（上） Hanyu Jiaocheng 1A	มีทั้งสิ้น 15 บท
《汉语教程》一年级教材第一册（下） Hanyu Jiaocheng 1B	มีทั้งสิ้น 15 บท
《汉语教程》一年级教材第二册（上） Hanyu Jiaocheng 2A	มีทั้งสิ้น 15 บท
《汉语教程》一年级教材第二册（下） Hanyu Jiaocheng 2B	มีทั้งสิ้น 15 บท
《汉语教程》一年级教材第三册（上） Hanyu Jiaocheng 3A	มีทั้งสิ้น 20 บท
《汉语教程》一年级教材第三册（下） Hanyu Jiaocheng 3B	มีทั้งสิ้น 20 บท
รวมทั้งสิ้น 100 บท	

ชุดที่ 2 Road to Success แบบเรียนฉบับ ปี ค.ศ. 2008

《成功之路》起步篇（上） Road to Success Lower Elementary 1	มีทั้งสิ้น 12 บท
《成功之路》起步篇（下） Road to Success Lower Elementary 2	มีทั้งสิ้น 16 บท
《成功之路》顺利篇（上） Road to Success Elementary 1	มีทั้งสิ้น 12 บท
《成功之路》顺利篇（下） Road to Success Elementary 2	มีทั้งสิ้น 12 บท
《成功之路》进步篇（上） Road to Success Upper Elementary 1	มีทั้งสิ้น 12 บท
《成功之路》进步篇（中） Road to Success Upper Elementary 2	มีทั้งสิ้น 12 บท
《成功之路》进步篇（下） Road to Success Upper Elementary 3	มีทั้งสิ้น 12 บท
รวมทั้งสิ้น 88 บท	

3.2 การวิเคราะห์เนื้อหาในแบบเรียน

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่า จากบทเรียนจำนวน 2 ชุด รวมทั้งสิ้น 13 เล่ม ผู้วิจัยจะคัดเลือกตัวบทที่นำมาวิจัยเฉพาะบทเรียนหลัก (课文/text) และบทอ่านท้ายบท (阅读/Reading) ของแบบเรียนแต่ละเล่ม การวิเคราะห์เนื้อหาของแบบเรียนจะวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบเรียน

ทั้งสองชุดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่แบบเรียนนำเสนอ ซึ่งแบ่งเป็น 3 มิติ ตามแนวทางของ Tomalin and Stempleski (1993) ได้แก่ มิติวัฒนธรรมด้านผลผลิต (products) มิติวัฒนธรรมด้านพฤติกรรม (behaviors) และวัฒนธรรมด้านความคิด (ideas) ซึ่งเมื่อนำเนื้อหาในแบบเรียนมาจัดหมวดหมู่ย่อยลงในแต่ละมิติ ยังสามารถแบ่งกลุ่มย่อยได้ ดังนี้

- 1) มิติวัฒนธรรมด้านผลผลิต (products)
 - ภูมิศาสตร์ เช่น ชื่อเมือง ที่ตั้ง ดินฟ้าอากาศ
 - ประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ
 - วรรณคดี
 - ศิลปะ เช่น ดนตรี ภาพวาด การแสดงต่างๆ
- 2) มิติวัฒนธรรมด้านพฤติกรรม (behaviors)
 - อาหารการกิน
 - มารยาท
 - วิถีชีวิต
 - เทศกาล ประเพณี
- 3) มิติวัฒนธรรมด้านความคิด (ideas)
 - ความเชื่อ
 - คุณธรรม จริยธรรม
 - ค่านิยม

3.3 การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือคลังข้อมูล (Corpus tool)

นอกเหนือจากวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบเรียนที่กำหนดแล้ว งานวิจัยนี้ยังใช้เครื่องมือวิจัยเชิงสถิติที่นิยมใช้ในการวิจัยทางภาษาศาสตร์เพื่อความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยนำเนื้อหาในแบบเรียนมาสร้างเป็นคลังข้อมูล (corpus tool) ด้วยโปรแกรม Antconc แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้วิเคราะห์เชิงสถิติ เช่น ความถี่ในการปรากฏของคำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ตัวละครใด เป็นผู้นำเสนอตลอดจนวิธีการ น้ำเสียง เป็นต้น ทำให้สามารถวิเคราะห์ความคิดและวิธีการนำเสนอของผู้แต่งแบบเรียนโดยผ่านตัวละครแต่ละตัวในบทสนทนาได้ เป็นต้น

การวิเคราะห์โดยใช้คลังข้อมูลเริ่มต้นด้วยการนำตัวบทของแบบเรียนทั้งสองชุด รวมทั้งสิ้น 13 เล่ม คัดเลือกเฉพาะตัวบทที่นำมาวิจัยเฉพาะบทเรียนหลัก และบทอ่านท้ายบทของแบบเรียนแต่ละเล่ม นำมาพิมพ์ลงในโปรแกรม Microsoft Word โดยแยกไฟล์เป็น 2 ไฟล์ ได้แก่ ไฟล์ตำรา Hanyu Jiaocheng และไฟล์ตำรา Road to Success เก็บรักษาในรูปแบบไฟล์ .txt จากนั้นจึงนำข้อมูลในรูปแบบไฟล์ .txt ไปสร้างคลังข้อมูลโดยบรรจุขึ้นโปรแกรม Antconc

เพื่อให้โปรแกรมประมวลผลจนได้ออกมาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (tokens) สำหรับวิเคราะห์เชิงสถิติต่อไป

จากนั้นเราจะกำหนดคำสำคัญ (keywords) ในประเด็นวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ต้องการค้น เช่น 中国 (ประเทศจีน) 美国 (สหรัฐอเมริกา) 北京 (ปักกิ่ง)² 上海 (เซี่ยงไฮ้) หรือชื่อตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง เช่น 玛丽 (หม่าลี่) 大卫 (ต้าเว่ย) 山本 (ซานเบ็น) เป็นต้น เมื่อใส่คำสำคัญลงไปให้โปรแกรมประมวลผลแล้ว จะทำให้ทราบถึงสถิติการปรากฏของคำนั้นๆ อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงข้อความหรือประโยคที่เป็นบริบทแวดล้อมของคำนั้นๆ ด้วย ทำให้เราทราบได้ว่า เมื่อแบบเรียนกล่าวถึงคำสำคัญหนึ่ง ๆ มักนำเสนอโดยเกี่ยวข้องกับเรื่องใดหรือประเด็นใด หรือตัวละครที่แบบเรียนกำหนดให้เป็นตัวแทนประเทศหนึ่ง ๆ มักสะท้อนอุดมการณ์หรือความคิดแบบใดผ่านบทสนทนา เป็นต้น

งานวิจัยนี้จะใช้คลังข้อมูลเพื่อเป็นส่วนเสริมประกอบแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยผลการวิจัยเชิงสถิติเพื่อมายืนยันผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.4 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดคำถามในการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มีดังนี้

1) แบบเรียนเผยแพร่เนื้อหาอะไรในเชิงวัฒนธรรม และนำเสนอเนื้อหาหรือเผยแพร่วัฒนธรรมประเด็นใดเป็นพิเศษ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะนำตัวบทของแต่ละบทเรียน จัดกลุ่ม จำแนกข้อมูลลงในประเด็นวัฒนธรรมแต่ละมิติ ได้แก่ มิติด้านผลผลิต ด้านพฤติกรรม และด้านความคิด ซึ่งจะให้เห็นได้ชัดเจนว่า แบบเรียนแต่ละชุดเน้นนำเสนอวัฒนธรรมในมิติใดและมากน้อยเพียงใด แบบเรียนสะท้อนโลกทัศน์และวิถีคิดแบบจีน และสะท้อนความมุ่งหวังเผยแพร่ภาพลักษณ์อะไรของจีนต่อโลก

2) แบบเรียนนำเสนอในประเด็นวัฒนธรรมแต่ละมิติอย่างไร

ในขั้นตอนนี้จะนำเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่จำแนก จัดกลุ่มแล้วมาวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอพิจารณาว่าแบบเรียนนำเสนอโดยใช้วาทศิลป์อย่างไร พิจารณาว่าแบบเรียนให้ใครเป็นผู้พูดหรือผู้เล่าเรื่อง น้ำเสียงเป็นอย่างไร ประเด็นวัฒนธรรมใดได้รับการเชิดชูมาก ประเด็นใดหลีกเลี่ยงไม่กล่าวถึงหรือถูกกดทับไว้ เป็นต้น

² ข้อตกลงเบื้องต้นในการถอดเสียงทับศัพท์ภาษาจีนของรายงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน หากเป็นคำที่ใช้ในภาษาไทยจนคุ้นเคยแล้ว ผู้วิจัยจะใช้ตามความคุ้นเคยในภาษาไทย เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เงินหยวน เป็นต้น หากเป็นคำเฉพาะอื่น ๆ เช่น ขงจื้อ เม้งจื้อ เป็นต้น ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ทับศัพท์ตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน โดยจะใช้ว่า ขงจื้อ เม้งจื้อ แทน

3) เปรียบเทียบเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอวัฒนธรรมของแบบเรียนทั้งสองชุด ในขั้นตอนนี้นำข้อมูลคำตอบจาก 2 ข้อข้างต้นเพื่อมาวิเคราะห์ความเหมือนและต่าง ตลอดจนพัฒนาการในการนำเสนอแบบเรียนทั้งสองชุดว่ามีสิ่งใดคงเดิม สิ่งใดหายไป หรือมีพัฒนาการอย่างไร สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ทางรัฐบาลจีนวางไว้หรือไม่ อย่างไร

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งเป็นสองด้าน ได้แก่ การประมวลผลด้วยคำสำคัญ (keyword) และการประมวลผลด้วยการจัดกลุ่มการนำเสนอหัวข้อและเนื้อหา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นเป็นการวิเคราะห์ประเด็นการนำเสนอมิติและสาระทางวัฒนธรรมในแต่ละตัวบทอย่างละเอียด แล้วจึงสรุปออกมาเป็นผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 การประมวลผลด้วยคำสำคัญ (keyword)

เมื่อประมวลผลในรูปแบบคลังข้อมูล (corpus concordance) แล้ว พบว่าตัวบทแบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng มีจำนวนหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมด (tokens)³ จำนวน 66,322 tokens ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success มีจำนวนหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมด จำนวน 36,186 tokens เหตุผลที่แบบเรียนทั้งสองชุดมีหน่วยวิเคราะห์แตกต่างกันเกือบหนึ่งเท่าเนื่องจากแบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng มีจำนวนบทที่มากกว่าและแต่ละบทมีเนื้อหายาวกว่าแบบเรียนชุด Road to Success

หากจะวิเคราะห์โดยตรงจากหน่วยวิเคราะห์อาจไม่ได้ผลที่แม่นยำนักเนื่องจากจำนวนหน่วยวิเคราะห์มีมากเกินไป ดังนั้นการวิจัยนี้จึงนำเฉพาะคำสำคัญโดยอ้างอิงจากคำศัพท์ภาคผนวกท้ายเล่มของแบบเรียนแต่ละเล่ม คัดเลือกเฉพาะคำที่สามารถจำแนกจัดลงกลุ่มวัฒนธรรมในแต่ละมิติได้ ได้แก่ มิติผลผลิต มิติพฤติกรรม และมิติความคิด การวิเคราะห์ด้วยคำศัพท์จะใช้ความหมายของคำสำคัญเป็นตัวจำแนกในการจัดกลุ่ม ซึ่งได้ใช้เกณฑ์ความหมายของคำสำคัญจำแนกเป็นกลุ่มมิติเช่นเดียวกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 3 มิติ ดังนี้

³ หน่วยวิเคราะห์ (tokens) คือ คำที่ปรากฏทั้งหมด หมายถึง คำที่ปรากฏซ้ำทั้งหมดและรวมถึงกลุ่มคำด้วย เนื่องจากระบบการตัดคำของโปรแกรม antcons เมื่อนำมาใช้กับภาษาจีนไม่สามารถตัดคำได้แม่นยำเท่าภาษาอังกฤษ การตัดคำจึงมีทั้งคำและรวมกลุ่มคำสั้นๆ เข้ามาด้วย เช่น 哪、些、地方、哪些地方、喝、喝啤酒 เป็นต้น จึงทำให้มีหน่วยวิเคราะห์มาก

1) มิติวัฒนธรรมด้านผลผลิต (products)

- ภูมิศาสตร์ เช่น 北京 (ปักกิ่ง) 欧洲 (ยุโรป) 泰山 (ภูเขาไท่ชาน) 气温 (อุณหภูมิ) 雪 (หิมะ) 山水 (ภูเขาและแม่น้ำ)
- ประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ เช่น 孔子(ขงจื้อ) 鲁迅 (หลู่ซวี่น) 比尔·盖茨 (บิล เกตส์) 宋 (ราชวงศ์ซ่ง)
- วรรณคดี เช่น 《啊 α 正传》(ประวัติของอาทิว) 《曹冲称象》(เงาซ่งซ่งซัง) 《牡丹的传说》(ตำนานดอกโบตั๋น) 作品 (วรรณกรรม)
- ศิลปะ เช่น 音乐 (ดนตรี) 画儿 (ภาพวาด) 太极拳 (ไท่เก๊ก) 京剧 (จิวปักกิง) 相声 (บทร้องตลก)

2) มิติวัฒนธรรมด้านพฤติกรรม (behaviors)

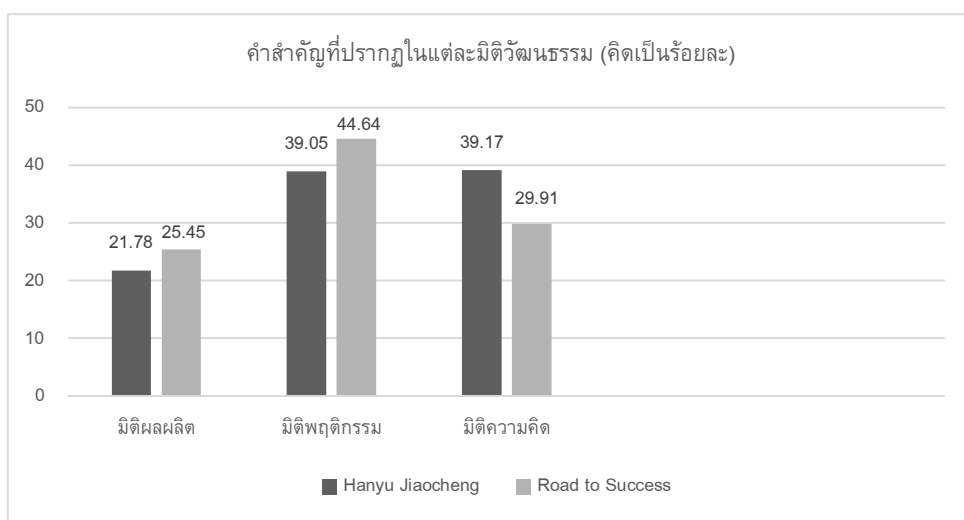
- อาหารการกิน เช่น 鸡肉 (เนื้อไก่) 家常菜 (อาหารพื้นบ้าน) 油腻 (มันเลี่ยน) 酸 (เปรี้ยว)
- มารยาท เช่น 谢谢 (ขอบคุณ) 客气 (เกรงใจ) 礼物 (ของขวัญ) 结交 (การคบค้าสมาคม) 委婉 (พูดอ้อมๆ)
- วิถีชีวิต เช่น 打牌 (เล่นไพ่) 锻炼 (ออกกำลังกาย) 出租车 (รถแท็กซี่) 超市 (ซูเปอร์มาร์เก็ต)
- เทศกาล ประเพณี เช่น 春节 (ตรุษจีน) 圣诞节 (คริสต์มาส) 布置 (ประดับประดา) 热闹 (คึกคัก) 庆祝 (เฉลิมฉลอง)

3) มิติวัฒนธรรมด้านความคิด (ideas)

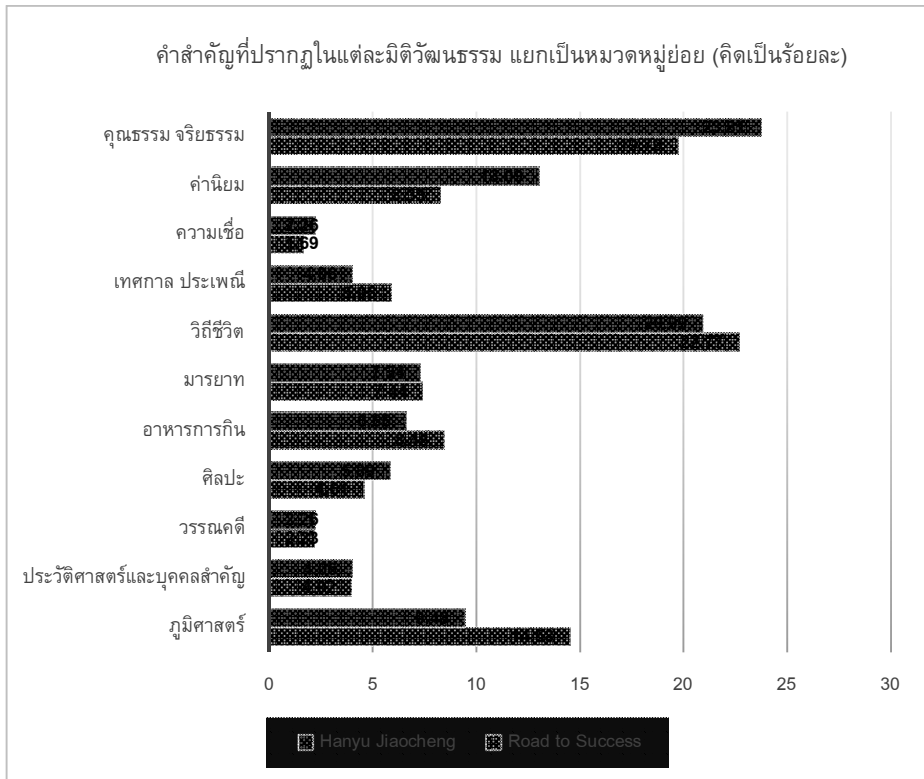
- ความเชื่อ เช่น 倒霉 (โชคร้าย) 算挂 (ตูดวง) 吉利 (มงคล) 保佑 (คุ้มครอง) 破财免灾 (เสียทรัพย์พาดเคราะห์)
- คุณธรรม จริยธรรม เช่น 善恶 (ความดีความชั่ว) 回报 (ตอบแทนบุญคุณ) 承担 (รับภาระ) 诈骗 (หลอกลวง)
- ค่านิยม เช่น 富强 (ความร่ำรวย) 老家 (บ้านเกิด) 面子 (หน้าตา) 聪明 (ฉลาด) 浪费 (สิ้นเปลือง) 闯 (การดิ้นรน)

ผลข้อมูลเชิงสถิติโดยภาพรวมพบว่า แบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng มีคำสำคัญที่สามารถนำมาจัดกลุ่มมิติทางวัฒนธรรมได้ 886 คำ ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success มีคำสำคัญทั้งสิ้น 672 คำ แบบเรียนทั้งสองชุดมีสัดส่วนการนำเสนอมิติวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ แบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng จะเน้นการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมในมิติความคิดและมิติพฤติกรรมสูงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 39.17 และ 39.05 ตามลำดับ

ส่วนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในมิติผลผลิต มีปรากฏเพียงร้อยละ 21.78 ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success พบว่าไม่เน้นการนำเสนอมิติวัฒนธรรมด้านความคิดเท่าชุดแรก แต่เน้นไปที่เรื่องมิติพฤติกรรมมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 44.64 ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่สูงมากอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนมิติความคิดและมิติผลผลิตมีสัดส่วนลดหลั่นกัน คือ ร้อยละ 29.91 และ 25.45 ตามลำดับ

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบคำสำคัญที่ปรากฏในแต่ละมิติวัฒนธรรม

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบคำสำคัญที่ปรากฏในแต่ละมิติวัฒนธรรม แยกเป็นหมวดหมู่ย่อย

หากมองเพียงผิวเผินจากแบบเรียนทั้งสองชุด จะพบว่า การนำเสนอวัฒนธรรมทั้งสามมิตินี้มีส่วนที่โดดเด่นแตกต่างกัน แบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng เน้นที่มิตินิยามโดยเจตนา ด้านคุณธรรมจริยธรรมในสัดส่วนที่สูงกว่าด้านอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนชุด Road to Success เน้นให้ความสำคัญกับการนำเสนอวิถีชีวิต โดยเฉพาะด้านวิถีชีวิต ส่วนอีกสองด้าน ได้แก่ ด้านความคิดและด้านผลผลิตมีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากเกินไปนัก แต่หากวิเคราะห์ลึกลงไปอีกชั้นหนึ่ง เมื่อเราพิจารณาแบบเรียนทั้งสองชุดที่มีสัดส่วนการปรากฏของคำศัพท์เฉพาะมิติผลผลิตที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 25.45 และ 21.78 (ตามตารางที่ 1) แท้จริงแล้วปัจจัยที่ทำให้ค่าสูงมาจากเนื้อหาทางวัฒนธรรมด้านภูมิศาสตร์ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 14.58 และ 9.48 ตามลำดับ ในขณะที่เนื้อหาวัฒนธรรมในด้านอื่น ได้แก่ ประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ วรรณคดี และศิลปะ จะมีค่าสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 3-5 ในแบบเรียนทั้งสองชุด (ตามตารางที่ 2) สาเหตุที่เนื้อหาวัฒนธรรมด้านภูมิศาสตร์มีปรากฏในสัดส่วนมาก เนื่องจากคำศัพท์จำนวนมากเป็นชื่อสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นชื่อ ทวีป ประเทศ มณฑล เมือง ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่ง

แท้จริงแล้วคำสำคัญที่เป็นชื่อเฉพาะเหล่านี้จะกระจายกันปรากฏในการนำเสนอเนื้อหามิติวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ด้วย ไม่ได้เป็นการมุ่งนำเสนอด้านภูมิศาสตร์โดยตรงนัก แต่ด้วยการอิงความหมายในการจำแนกกลุ่มวัฒนธรรมมิติต่าง ๆ จึงทำให้ชื่อสถานที่เหล่านี้แม้ปรากฏในการนำเสนอมิติอื่นก็ต้องจัดลงกลุ่มภูมิศาสตร์ ทำให้มิติผลผลิตด้านภูมิศาสตร์มีส่วนการปรากฏสูงเกินด้านอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน หากไม่นับรวมด้านภูมิศาสตร์ จะเห็นได้ว่ามิติผลผลิตของตำราทั้งสองชุดมีส่วนการนำเสนอในปริมาณที่น้อยกว่ามิติพฤติกรรมและมิติความคิดมาก

เมื่อพิจารณาจากหมวดหมู่ย่อยตามตารางที่ 2 พบว่า แบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng นำเสนอคำศัพท์เนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.81 นำเสนอคำศัพท์เนื้อหาด้านวิถีชีวิตมากเป็นอันดับสอง คิดเป็นสัดส่วน 20.99 ด้านคำนิยมนำเสนอมากเป็นอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ 13.09 ส่วนด้านอื่น ๆ มีสัดส่วนการนำเสนอเฉลี่ยร้อยละประมาณ 4-7 ส่วนด้านความเชื่อและวรรณคดีได้รับการนำเสนอในสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.26 เท่ากัน

ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success นำเสนอคำศัพท์ด้านวิถีชีวิตมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.77 รองลงมาคือด้านคุณธรรมจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 19.79 อันดับสาม ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์ คิดเป็นสัดส่วน 14.58 ส่วนด้านอื่น ๆ มีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 แบบเรียนชุดนี้นำเสนอด้านความเชื่อในสัดส่วนที่น้อยที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 1.69

จากการวิเคราะห์ด้วยคำสำคัญพบว่า แบบเรียนทั้งสองชุดโดยภาพรวมแล้วนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมไปในทิศทางเดียวกัน มีความแตกต่างกับเพียงเล็กน้อย โดยชุดหนึ่งเน้นด้านคุณธรรมจริยธรรม ส่วนอีกชุดหนึ่งเน้นด้านวิถีชีวิตมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.1.2 การประมวลผลด้วยการจัดกลุ่มการนำเสนอหัวข้อและเนื้อหา

สำหรับการจัดกลุ่มมิติวัฒนธรรมที่จำแนกตามหัวข้อเรื่องและเนื้อหา จะแบ่งกลุ่มเนื้อหาทางวัฒนธรรมเป็นสามมิติเช่นเดียวกัน ได้แก่ มิติผลผลิต มิติพฤติกรรม และมิติความคิด ซึ่งใช้เกณฑ์การนำเสนอหัวข้อในการจำแนกและจัดกลุ่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) มิติวัฒนธรรมด้านผลผลิต (products)

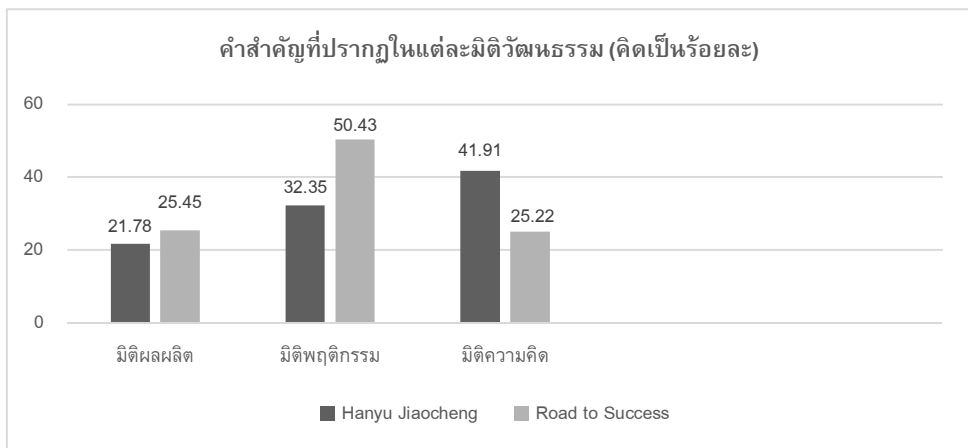
- ภูมิศาสตร์ เช่น เรื่องภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองต่าง ๆ
- ประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ เช่น ประวัติของขงจื้อ เรื่องราวของหูทง จักรพรรดิฉินซี
- วรรณคดี เช่น ตำนานเรื่องเล่า การนำเสนอวรรณกรรมที่มีชื่อเสียง ที่มาของสุภาพนิต
- ศิลปะ เช่น ดนตรี ภาพวาด การแสดงต่าง ๆ

2) มิติวัฒนธรรมด้านพฤติกรรม (behaviors)

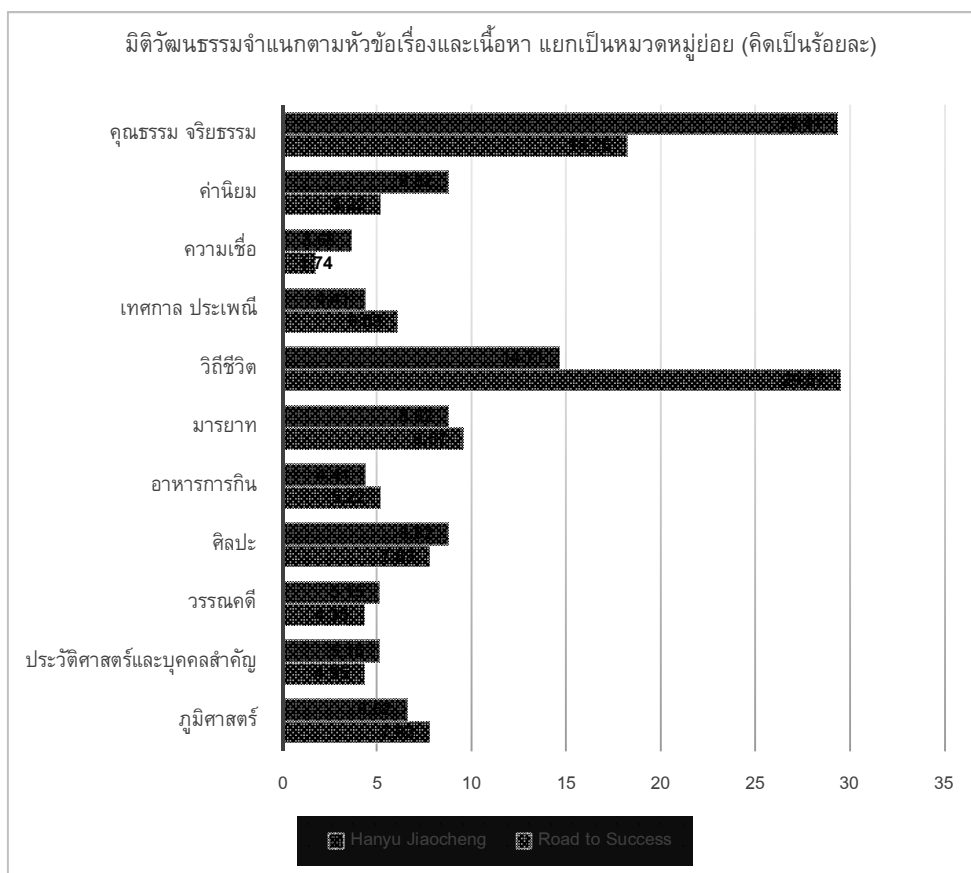
- อาหารการกิน เช่น เมนูอาหาร การสั่งอาหาร มารยาทในการรับประทานอาหาร
- มารยาท เช่น การทักทาย ขอบคุณ ขอโทษ การตอบรับ ตอบปฏิเสธ การอวยพร

- วิถีชีวิต เช่น การซื้อของ กีฬาและการพักผ่อน กิจวัตรประจำวัน อาการเจ็บป่วย การศึกษา
 - เทศกาล ประเพณี เช่น ตรุษจีน ไหว้พระจันทร์ การฉลองวันเกิด งานมงคลสมรส
- 3) มิติวัฒนธรรมด้านความคิด (ideas)
- ความเชื่อ เช่น เลขมงคล ความเชื่อเรื่องสีสັນ การตั้งชื่อ การฟาดเคราะห์
 - คุณธรรม จริยธรรม เช่น ความกตัญญู การตอบแทน ความรับผิดชอบ การมีน้ำใจ
 - ค่านิยม เช่น การประสบความสำเร็จ ระบบการทำงานแบบข้าวหม้อใหญ่ รสนิยมด้านต่างๆ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng มีหัวข้อทั้งหมด 136 หัวข้อ และแบบเรียนชุด Road to Success มีหัวข้อทั้งหมด 115 หัวข้อ ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng เน้นการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมในมิติความคิดสูงถึงร้อยละ 41.91 รองลงมาคือ หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในมิติพฤติกรรมมีปรากฏร้อยละ 32.35 ส่วนหัวข้อที่นำเสนอวัฒนธรรมในมิติผลผลิต มีปรากฏน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21.78 ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success เน้นการนำเสนอหัวข้อเรื่องมิติพฤติกรรมมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 50.43 ส่วนการนำเสนอหัวข้อมิติความคิดและมิติผลผลิตมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 25.22 และ 25.45 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 สัดส่วนการนำเสนอมิติวัฒนธรรมโดยจำแนกตามหัวข้อและเนื้อหา

ภาพที่ 4 สัดส่วนการนำเสนอมิติวัฒนธรรมโดยจำแนกตามหัวข้อและเนื้อหา แยกเป็นหมวดหมู่ย่อย

หากพิจารณาจากหมวดหมู่ย่อย พบว่าแบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng นำเสนอเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29.41 รองลงมาเป็นด้านวิถีชีวิต มีสัดส่วนร้อยละ 14.71 ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success นำเสนอเนื้อหาด้านวิถีชีวิตมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29.57 รองลงมาเป็นด้านคุณธรรมจริยธรรม มีสัดส่วนร้อยละ 18.26 ส่วนการนำเสนอด้านอื่นๆ ของแบบเรียนทั้งสองชุดมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 และด้านความเชื่อมีการนำเสนอในสัดส่วนน้อยที่สุดเหมือนกัน คิดเป็นร้อยละ 3.68 และ 1.74 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์สัดส่วนการนำเสนอวัฒนธรรมในแต่ละมิติจากการจำแนกด้วยคำสำคัญ พบว่า ค่อนข้างสอดคล้องกับการจำแนกด้วยการวิเคราะห์จัดกลุ่มการนำเสนอมิติทางวัฒนธรรมโดยอาศัยหัวข้อเรื่องและเนื้อหาที่ตัวบทนำเสนอ จะเห็นได้ว่าแบบเรียนทั้งสองชุดมีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แบบเรียน Hanyu Jiaocheng เน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา คือ วิถีชีวิต ส่วนแบบเรียน Road to Success กลับเน้นเรื่องวิถี

ชีวิตมากกว่า รองลงมาจึงเป็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ส่วนหัวข้ออื่นๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 จากข้อมูล แม้ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติจากสองวิธี คือ จากคำสำคัญ และจากหัวข้อเรื่องจะให้ผลขัดแย้งกันในบางด้าน เช่น เมื่อมองภาพรวมการนำเสนอคำศัพท์ของแบบเรียน Road to Success ในมิติด้านผลผลิตจะมีสัดส่วนมากกว่า Hanyu Jiaocheng ในขณะที่การนำเสนอหัวข้อมิติผลผลิตของ Road to Success กลับมีสัดส่วนที่น้อยกว่า Hanyu Jiaocheng แต่ก็เป็นค่าที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการที่แบบเรียน Hanyu Jiaocheng นำเสนอวัฒนธรรมในมิติความคิดในสัดส่วนที่มาก แสดงว่าแบบเรียนให้น้ำหนักไปที่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่บนฐานคิดความเป็นจีนให้แก่ผู้เรียนมากกว่าการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศจีนซึ่งเรื่องรูปธรรม ส่วนแบบเรียน Road to Success มีพัฒนาการขึ้นโดยให้ข้อมูลด้านพฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมจีนซึ่งเป็นเรื่องรูปธรรมมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ละทิ้งเป้าหมายในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเช่นเดิม

จากข้อมูลข้างต้นที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ทำให้ทราบถึงสัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมแต่ละด้านที่แม่นยำมากขึ้น ว่าแบบเรียนเน้นนำเสนอประเด็นใดมากน้อยต่างกัน อันจะสามารถช่วยยืนยันผลวิจัยเชิงคุณภาพให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น และเมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพแล้ว ยิ่งทำให้เห็นภาพการนำเสนอทางวัฒนธรรมในแต่ละมิติชัดเจนว่ามีความสอดคล้องกัน

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากผลการวิจัยพบว่าแบบเรียนทั้งสองชุด ได้แก่ Hanyu Jiaocheng และ Road to success นำเสนอวัฒนธรรมในสามมิติ ได้แก่ มิติผลผลิต มิติพฤติกรรม และมิติความคิด หากมองในภาพรวมแบบเรียนทั้งสองนำเสนอเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมไม่แตกต่างกันมากนัก เนื้อหาที่แบบเรียนทั้งสองชุดนำเสนอประเด็นวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ได้แก่ เรื่องภูมิศาสตร์ นำเสนอเรื่องเมืองปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้านประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญต่างนำเสนอเรื่องประวัติขงจื้อ และहु่งท่งที่เป็นสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์เฉพาะของเมืองปักกิ่ง ด้านศิลปะ นำเสนอมวยไท่เก๊ก ภาพจีน พู่กันจีน จิวปักกิ่ง เป็นต้น ด้านอาหารการกิน นำเสนอวิธีสั่งอาหาร เมนูอาหาร และมารยาทในการรับประทานอาหาร ด้านมารยาท ได้แก่ การขอบคุณ ขอโทษ ปฏิเสธ และมารยาททั่วไป ด้านวิถีชีวิต นำเสนอเรื่อง กิจวัตรประจำวัน การแต่งกาย ชื่อของ แพทย์แผนจีน การออกกำลังกาย ด้านเทศกาลประเพณี นำเสนอเทศกาลสำคัญ ๆ ของจีน ได้แก่ ตรุษจีน ไหว้พระจันทร์ ประเพณีการแต่งงาน การฉลองวันเกิด ส่วนด้านความเชื่อ นำเสนอความเชื่อเรื่องสี ด้านค่านิยม นำเสนอค่านิยมด้านความสำเร็จ สำหรับคุณธรรมจริยธรรม นำเสนอเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจไมตรี เป็นต้น

ทว่าจากการวิเคราะห์แบบเรียนแต่ละชุดและผลจากข้อมูลเชิงสถิติ สามารถสรุปได้ว่าแบบเรียนทั้งสองชุดมีสิ่งที่แตกต่างกัน เน้นหนักในการนำเสนอวัฒนธรรมคนละมิติ กล่าวคือแบบเรียน Hanyu Jiaocheng เน้นการนำเสนอมิติความคิด โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด เน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยเฉพาะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว บิดามารดากับบุตร สามีกับภรรยา คุณธรรมเรื่องความกตัญญู ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นประเด็นสำคัญและได้รับการนำเสนอมากที่สุด ประเด็นเรื่องที่ได้รับการนำเสนอรองลงมาเป็นเรื่องของวิถีชีวิต สำหรับแบบเรียนชุด Road to Success แม้จะมีเนื้อหาการนำเสนอประเด็นวัฒนธรรมที่คล้าย ๆ กัน แต่ก็เน้นนำเสนอมิติพฤติกรรมมากกว่า โดยนำเสนอเนื้อหาด้านวิถีชีวิตมากที่สุด โดยเฉพาะการนำเสนอให้เห็นภาพการใช้ชีวิตของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มในสังคมจีน ท่ามกลางความขัดแย้งและความกดดันที่ต่างกันไปภายใต้บริบทสังคมเดียวกัน ที่คนแต่ละกลุ่มล้วนมีพฤติกรรมบนจุดยืนของกลุ่มตนแม้บางครั้งอาจขัดแย้งกับผลประโยชน์ของกลุ่มอื่น ซึ่งแบบเรียนนำเสนอในมุมมองที่เป็นความขัดแย้งเชิงโครงสร้างของสังคม ไม่นำเสนอในมุมมองเชิงจริยธรรม แบบเรียนพยายามไม่ยึดยึดการตัดสินคุณค่าให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประเด็นนี้แตกต่างจากแบบเรียน Hanyu Jiaocheng ที่นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นคุณธรรมอันดีงามหยิบยื่นให้แก่ผู้เรียน มีการตัดสินถูกผิด ดีชั่ว และประเมินคุณค่าการกระทำหนึ่ง ๆ โดยผู้เขียนใช้มุมมองร่วมของสังคมจีนเป็นตัวตัดสิน

4.3 จุดเน้นที่แบบเรียนสอดแทรกและเผยแพร่เนื้อหาด้านวัฒนธรรมของแบบเรียนทั้งสองชุด

(1) แบบเรียน Hanyu Jiaocheng

การนำเสนอมิติผลผลิต ทำได้เพียงแนะนำว่าวัฒนธรรมจีนมีเมืองสำคัญ ๆ ชื่ออะไรบ้าง มีเพียงเมืองปักกิ่ง เชียงไฮ้ที่กล่าวถึงมาก โดยกล่าวถึงด้านสภาพภูมิอากาศและจุดเด่นของสองเมืองนี้ ด้านศิลปะก็เช่นกัน แนะนำเพียงว่าประเทศจีนมีมวยไท่เก๊ก ภาพจีน พู่กันจีน จิวปักกิ่ง วรรณคดีมีการนำเสนอสุภาพฉีจำนวนเล็กน้อย และมีวรรณกรรมเพียงเรื่องเดียว การนำเสนอในมิตินี้ส่วนใหญ่จะนำเสนออย่างผิวเผิน ผู้เรียนจะรับรู้เพียงแต่วัฒนธรรมจีนมี “อะไร” แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่อธิบายขยายความให้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้น นอกจากเรื่องประวัติศาสตร์ที่แบบเรียนนำเสนอเป็นบทเรียนเฉพาะ จึงทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าถึงความน่าสนใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากขึ้น อย่างไรก็ตามวิธีการนำเสนอของบทเรียนเน้นไปที่การให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ โดยเล่าให้เห็นภาพในมุมมองของการท่องเที่ยว และมีน้ำเสียงเชิญชวนให้ผู้เรียนมาสัมผัสด้วยตนเอง มากกว่าให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่ทำให้เข้าใจประเทศจีนหรือสังคมจีนได้จริง ๆ

การนำเสนอมิติพฤติกรรม แบบเรียนนำเสนอวัฒนธรรมที่เป็นวิถีปฏิบัติในสังคมทั่วไป เรื่องมารยาทในการเข้าสังคม การทักทาย ตอบรับ ปฏิเสธ แบบเรียนนำเสนอทั้งมารยาทที่เป็นวัฒนธรรมสากล และบางเรื่องก็เป็นวิถีปฏิบัติเฉพาะสังคมจีน เช่น การแสดงความเกรงใจ การถ่อมตน วิธีการนำเสนอมักจะให้ตัวละครที่เป็นนักเรียนต่างชาติบอกเล่าประสบการณ์เชิงเปรียบเทียบ ส่วนเรื่องอาหารการกินและวิถีชีวิตอื่นๆ ก็นำเสนอเรื่องทั่วไป กระจายไปตามบทต่างๆ สำหรับการนำเสนอเรื่องเทศกาลประเพณี พบว่าแบบเรียนชุดนี้นำเสนอเพียงเทศกาลใหญ่สองเรื่อง ได้แก่ ตรุษจีนและไหว้พระจันทร์ และนำเสนอเพียงวิถีปฏิบัติว่าในการเฉลิมฉลองเทศกาลชาวจีนทำอะไรบ้าง แต่ไม่ได้กล่าวถึงที่มาที่ไปของเทศกาลให้ผู้เรียนได้เข้าใจนัก

การนำเสนอมิติความคิด ถือได้ว่าเป็นจุดเน้นหนักสำหรับแบบเรียนชุดนี้ จุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามในการใช้ชีวิตในสังคมภายใต้วัฒนธรรมแบบสังคมนิยม เป็นคุณธรรมเชิงจริยธรรมในการธำรงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม เช่น ความรักระหว่างพ่อแม่กับลูก ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเสียสละ แบบเรียนนำเสนอผ่านเรื่องเล่า ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอเรื่องความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรม ต่างก็นำเสนอผ่านบทเรียนหลักที่ถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้น่าสนใจ สนุก และทำให้ผู้เรียนซาบซึ้งกับความงดงามของจิตใจคน บางครั้งก็นำเสนอในมุมตลก เสียดสี อีกทั้งข้อคิดจากแบบเรียนสามารถทำให้ผู้เรียนมองย้อนกลับไปที่ตัวเอง ทำให้มองผู้อื่นอย่างเข้าอกเข้าใจมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงค่านิยมความเชื่อหลายอย่างทั้งแง่บวกและลบของสังคมจีน เช่น ค่านิยมความสำเร็จทางวัตถุ ค่านิยมเปรียบเทียบตนเองกับชาติใหญ่ แบบเรียนนำเสนอความคิดเหล่านี้ออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ สะท้อนผ่านความคิดเบื้องหลังการกระทำและคำพูดของตัวละครโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ

กล่าวได้ว่าแบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng เน้นนำเสนอวัฒนธรรมมิติความคิด อีกทั้งยังนำเสนอได้อย่างโดดเด่น สนุก และมีสีสัน ในขณะที่นำเสนอวัฒนธรรมในมิติพฤติกรรมและมิติผลผลิตยังนำเสนอได้ไม่ชัดเจนนัก ผู้เรียนไม่ได้รับองค์ความรู้ในเชิงลึก อีกทั้งเนื้อหายังกระจัดกระจายและขาดการวางเค้าโครงในการนำเสนอให้เป็นระบบที่สอดคล้องกัน

(2) แบบเรียน Road to Success

การนำเสนอมิติผลผลิต ในด้านภูมิศาสตร์นอกจากนำเสนอเรื่องเมืองปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ ส่วนชื่อเมือง ชื่อมณฑล และชื่อสถานที่ท่องเที่ยวยังนำเสนอเพียงแค่การกล่าวถึงแต่ก็ไม่ได้ให้รายละเอียดอื่น อย่างไรก็ตามยังมีบทเรียนเฉพาะที่นำเสนอแนะนำสภาพภูมิศาสตร์จีนของทั้งประเทศ และแนะนำภูเขาที่มีชื่อเสียงของจีน เป็นการลงรายละเอียดทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจสภาพภูมิประเทศของจีนเพิ่มขึ้น ด้านศิลปะก็เช่นเดียวกันคือ นอกจากกล่าวบรรยายในแบบเรียนแล้ว ยังมีบทอ่านท้ายบทที่แนะนำเกี่ยวกับศิลปะจีน ทำให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงความหมายคุณค่า และความสำคัญของศิลปะเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าแบบเรียนชุดนี้เสนอด้าน

วรรณกรรมมากพอสมควร โดยนำเสนอเกี่ยวกับตำนานเรื่องเล่า ทำให้ผู้เรียนได้รับความเพลิดเพลิน ขณะเดียวกันก็ได้ข้อคิดจากตำนานเหล่านั้นด้วย

การนำเสนอมิติพฤติกรรม แบบเรียนนำเสนอด้านอาหารการกินโดยแตกประเด็นออกเป็นหลายมุม ตั้งแต่เรื่องชื่ออาหาร วิธีการสั่งอาหาร มารยาทบนโต๊ะอาหาร มารยาทในการจ่ายเงินสำหรับมื้ออาหาร รสนิยมการรับประทานอาหารของชาวจีนแต่ละภูมิภาค ตลอดจนองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่อยู่ในภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกินได้อย่างรอบด้านมากขึ้น ส่วนเรื่องเทศกาลประเพณี แบบเรียนนอกจากนำเสนอเกี่ยวกับเทศกาลตรุษจีน ไหว้พระจันทร์แล้ว ยังนำเสนอเกี่ยวกับเทศกาลโคมไฟ เทศกาลบ๊ะจ่าง แบบเรียนไม่เพียงนำเสนอถึงวิถีปฏิบัติของชาวจีนว่าฉลองเทศกาลอย่างไร แต่ยังอธิบายถึงที่มาที่ไปของเทศกาลและบอกเล่าว่าเหตุใดจึงต้องกระทำหรือไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ ในการฉลองเทศกาลนั้น ๆ ด้วย ส่วนการนำเสนอเรื่องวิถีชีวิต นอกจากนำเสนอรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไปแล้ว แบบเรียนยังนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มคนที่หลากหลายในสังคมที่มีพฤติกรรมเด่น ๆ และใช้ชีวิตภายใต้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ เช่น กลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มบัณฑิตจบใหม่ กลุ่มคู่สมรสที่ไม่ต้องการมีบุตร กลุ่มคนโสด กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงสภาพชีวิตและความคิดที่เป็นแรงผลักดันพฤติกรรมของกลุ่มคนเหล่านั้น

การนำเสนอมิติความคิด แบบเรียนเน้นนำเสนอคุณธรรมจริยธรรมในเชิงปลูกฝังการพัฒนาปัจเจกบุคคลที่มีคุณภาพ เน้นเรื่องสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา มีความรับผิดชอบ มีวินัย มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจ รู้จักเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือผู้อื่น สำหรับด้านค่านิยม แบบเรียนนำเสนอค่านิยมที่เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมจีน เช่น การยอมให้ผู้อื่น และการถ่อมตนเมื่อมีผู้ชื่นชม แบบเรียนนำเสนอโดยชี้ให้เห็นทั้งมุมมองแบบจีนและแบบตะวันตก พร้อมทั้งชี้ให้เห็นข้อดีข้อด้อยในวิถีคิดแบบจีน ทำให้แบบเรียนสะท้อนค่านิยมและวิถีคิดแบบจีนออกมาได้อย่างเป็นกลางมากขึ้น ส่วนเรื่องความเชื่อ แบบเรียนนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับสีและความเชื่อเรื่องการจัดชื่อของจีน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของตนเอง

การนำเสนอประเด็นวัฒนธรรมของแบบเรียนชุด Road to Success จะเน้นหนักในมิติพฤติกรรมที่นำเสนอเรื่องราวของคนหลายกลุ่มในสังคม ส่วนวิถีปฏิบัติอื่น ๆ ก็พบว่านำเสนอได้อย่างมีมิติ กล่าวถึงได้รอบด้าน หลายประเด็นวัฒนธรรม เช่น ศิลปะ เทศกาลประเพณี ก็สามารถให้ความรู้ที่เป็นรายละเอียดแก่ผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากกว่าแค่ประเทศจีนมี “อะไร” แต่ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจได้ว่า “อย่างไร” หรือ “เพราะเหตุใด” นอกจากนี้ยังมีข้อน่าสังเกต คือ ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่ได้รับการกล่าวถึงในแบบเรียนชุดนี้เลย รวมถึงประเด็นที่เป็นภาพลักษณ์หรือค่านิยมเชิงลบของสังคมจีนแทบจะไม่มีปรากฏในแบบเรียนชุดนี้เช่นกัน

4.4 กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมในแบบเรียน

แบบเรียนภาษาเมื่อต้องการนำเสนอสาระด้านวัฒนธรรม นอกจากจะใช้รูปแบบบทอ่านแบบความเรียงสั้นๆ แล้ว สำหรับแบบเรียนระดับเริ่มต้น กลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาและความคิดมักอาศัยการถ่ายทอดผ่านบทสนทนาของตัวละครเป็นหลัก งานวิจัยนี้จึงมีการวิเคราะห์ตัวละครที่ปรากฏโดยใช้เครื่องมือคลังข้อมูล ด้วยการใช้คำสั่งค้นหา โดยใช้ชื่อตัวละครแล้วประมวลผลออกมาเป็นประโยคที่มีเนื้อความแวดล้อมคำค้นเหล่านั้น จากการประมวลผลพบว่า แบบเรียนทั้งสองชุดสร้างตัวละครหลักให้เป็นนักเรียนต่างชาติพร้อมกับสร้างตัวละครนักเรียนชาวจีนคู่หนึ่ง ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำอยู่ห่าง ๆ หากพิจารณาการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมโดยอาศัยตัวละครแต่ละตัวเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรม ตัวละครแต่ละตัวถือเป็นตัวแทนจากแต่ละชาติ การวิเคราะห์ในมุมมองนี้ทำให้เห็นถึงความมุ่งหมายและอคติของผู้จัดทำแบบเรียนที่มีมุมมองต่อแต่ละชาติได้

(1) แบบเรียน Hanyu Jiaocheng

จากการนำเสนอของตัวละคร ทำให้ทราบได้ว่าแบบเรียนเน้นผู้เรียนชาวตะวันตกเป็นหลัก มีเพียงซานที่เป็นชาวจีนอยู่ แต่ตัวละครซานเป็นก็ไม่ได้มีบทบาทที่มีบุคลิกชัดเจน เป็นเพียงตัวละครที่ช่วยประกอบเสริมคำพูดเข้ากับตัวละครอื่นๆ และไม่ใช่ตัวละครที่แบบเรียนวางให้สนใจใคร่รู้วัฒนธรรมจีนมากเท่าไรนัก ส่วนตัวละครอีกตัวที่สะท้อนให้เห็นอคติในการนำเสนออย่างชัดเจน คือ หลานตี้ ที่เป็นชาวแอฟริกา ปรากฏชื่อเพียง 6 ครั้ง แต่ได้รับการนำเสนออยู่ในหัวข้อเรื่องเดียว ว่าเป็นสาวจากทวีปแอฟริกา มาร่วมงานปาร์ตี้และเต้นเก่ง แสดงให้เห็นถึงความคิดของชาวจีนที่ไม่ค่อยสนใจชาวเอเชียและแอฟริกัน แต่มุ่งเน้นติดต่อและเผยแพร่ภาษาของตนไปสู่โลกตะวันตกมากกว่า การวางให้นักเรียนชาวอังกฤษและสหรัฐเป็นตัวละครหลักและหลงใหลในวัฒนธรรมจีน เป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวของวัฒนธรรมจีนได้ดีพอๆ กับนักเรียนชาวจีน เช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์และความมุ่งหวังของแบบเรียนที่มีต่อชาติตะวันตก อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์และความภูมิใจของชาวจีนโดยผ่านทางแบบเรียนด้วยว่า คนตะวันตกก็สนใจเรียนภาษาจีน สนใจที่จะเข้าใจวัฒนธรรมจีน และอยู่ในสังคมจีนได้อย่างกลมกลืน

(2) แบบเรียน Road to Success

แบบเรียนชุดนี้ก็เช่นเดียวกับแบบเรียนชุด Hanyu Jiaocheng ที่นำเสนอตัวละครโดยเน้นหนักไปที่ตัวละครชาวตะวันตก เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีนมากที่สุด มีตัวละครชาวเอเชียสองชาติ และไม่มีตัวละครที่เป็นนักเรียนชาวแอฟริกาแบบเรียนวางให้ตัวละครแต่ละตัวค่อนข้างมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป ทั้งมีนิสัยและความสนใจที่มีความหลากหลายมากขึ้น จากบทสนทนาทำให้ทราบได้ว่า ทุกคนมาเรียนที่ประเทศจีนแต่

ไม่ได้มีความกระตือรือร้นในการเรียนและสนใจวัฒนธรรมจีนเช่นเดียวกันทั้งหมด อันนี้เป็นตัวละครหลักที่ตั้งใจและขยันเสมอดั้นเสมอปลาย ตัวเว่ยเป็นคนที่เข้าใจวัฒนธรรมจีนดีกว่าเพื่อน ๆ ทั้งอันนี้และตัวเว่ยต่างสนใจวัฒนธรรมจีนมาก แบบเรียนวางให้ตัวละครสองตัวนี้สะท้อนความอาลัยและเสียดายความเปลี่ยนแปลงเชิงประวัติศาสตร์และสังคมที่เกิดขึ้นในปีก่อกำเนิดเรื่องราวของหู่ท่ง ในขณะที่ซานเป็นที่ เป็นชาวญี่ปุ่นไม่ได้สนใจและกระหายใคร่รู้ในวัฒนธรรมจีน เช่นเดียวกับชาวตะวันตกอย่างอันนี้ ตัวเว่ยและหม่าติง ส่วนหลี่เหมยอ้ายที่เป็นตัวละครคนชาวเกาหลีใต้ที่มีบุคลิกแบบเด็ก ๆ ยังจริงจังในการเรียนภาษาจีนไม่เท่าชาวตะวันตก แบบเรียนชุดนี้ยิ่งสะท้อนความมั่งหวังของผู้แต่งในมุมมองที่ชาวตะวันตกสามารถกลมกลืนกับวัฒนธรรมจีน อีกทั้งยังให้ตัวละครชาวตะวันตกใช้คำพูดที่สะท้อนมารยาทและวิถีคิดแบบจีนได้อย่างเป็นธรรมชาติอีกด้วย

เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของตัวละครในแบบเรียนทั้งสองชุด พบว่าแบบเรียนทั้งสองชุดมีกรอบคิดแบบเดียวกัน คือ ให้ความสำคัญกับโลกตะวันตก ส่วนตัวละครชาวญี่ปุ่นค่อนข้างมีบทบาทรองลงมา แบบเรียนพยายามสร้างภาพลักษณ์ให้ตัวละครชาวตะวันตกและญี่ปุ่นซึ่งถือเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่างก็สนใจภาษาและหลงใหลในศิลปวัฒนธรรมและความเป็นจีน เพื่อเป็นการสร้างสัญญาไปสู่ผู้เรียนภาษาจีนทั่วโลกว่า ผู้คนจากชาติที่พัฒนาแล้วต่างก็สนใจใคร่รู้ในวัฒนธรรมจีน ส่วนตัวละครชาติอื่น ๆ แม้กระทั่งตัวละครที่เป็นนักเรียนชาวจีนก็เป็นเพียงตัวละครที่ใช้ประกอบบทสนทนาเท่านั้น แบบเรียนไม่ได้สร้างความหลากหลายทางมิติชาติพันธุ์ให้แก่ตัวละครอย่างที่ควรจะเป็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์การผลักดันให้จีนเป็นภาษาที่มีผู้เรียนทั่วโลก แต่จากมุมมองนี้ก็กลับกลายเป็นโฆษณาชวนเชื่อที่พยายามจะบอกผู้เรียนว่า ผู้คนประเทศพัฒนาแล้วต่างสนใจการเรียนภาษาจีนและเข้าใจความเป็นจีนได้ดีในระดับหนึ่งทีเดียว

4.5 พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมระหว่างแบบเรียน *Road to Success* เมื่อเทียบกับ *Hanyu Jiaocheng*

แบบเรียนชุด *Hanyu Jiaocheng* มีจุดเด่นคือ เน้นการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน อีกทั้งนำเสนอเรื่องเชิงคุณธรรมจริยธรรมได้สนุก มีเนื้อหาสาระ และสะท้อนให้เราเห็นถึงฐานคิดแบบจีนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนได้เข้าถึงความเป็นจีน และทราบได้ว่าสังคมจีนให้คุณค่า ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว และเพื่อนฝูง เรื่องความกตัญญู การตอบแทนสังคม ความมีน้ำใจ เป็นคุณธรรมหลัก การที่แบบเรียนนำเสนอคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้มากเป็นพิเศษ ย่อมแสดงว่าสังคมจีนมองคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ขณะเดียวกันก็เป็นคุณธรรมแบบอุดมคติที่สังคมจีนต้องการไปให้ถึง แบบเรียนสะท้อนความมุ่งหมายของแบบเรียนที่ต้องการปลูกฝัง

คุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนภายใต้บริบทของสังคมที่มีความขัดแย้งทางวัตถุกับจิตใจ ส่วนจุดเด่นอีกประการคือ เนื่องจากแบบเรียนไม่ได้มียุทธศาสตร์นำเสนอที่ต้องสร้างภาพลักษณ์ประเทศจีนและวัฒนธรรมจีน แบบเรียนจึงสะท้อนให้เห็นถึงความคิดจริงของสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในสังคม รวมถึงความคิดและค่านิยมที่ตกตะกอนอยู่เบื้องหลังการกระทำและคำพูดของตัวละคร นำเสนอออกมาอย่างค่อนข้างเป็นธรรมชาติและสมจริง ทำให้เห็นทั้งด้านบวกและด้านลบของสังคมจีน

ส่วนจุดด้อยของแบบเรียนคือ การไม่ได้วางโครงร่างนำเสนอมิติทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ประเด็นของเนื้อหากระจัดกระจาย อีกทั้งแบบเรียนมีบทเรียนจำนวนมาก แต่ละบทเรียนก็มีความยาวมากอีกเช่นกัน ทว่ากลับนำเสนอความรู้ไม่ค่อยครอบคลุม มักนำเสนอวัฒนธรรมในมิติผลผลิต และมีติพฤติกรรมอย่างไม่ลุ่มลึกพอ ทำให้นำเสนอรายละเอียดสำคัญๆ แก่ผู้เรียนได้ไม่มากนัก และอาจสร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้เรียน

ส่วนแบบเรียนชุด Road to Success สามารถพัฒนาสิ่งที่เป็นจุดด้อยของแบบเรียน Hanyu Jiaocheng ได้ มีจุดเด่นที่นำเสนอวัฒนธรรมแต่ละมิติอย่างเป็นระบบ มีการวางเค้าโครงที่รัดกุม โดยแบ่งการนำเสนอเป็นหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยบทเรียนย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน ทำให้สามารถนำเสนอวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ได้ครอบคลุม และขณะเดียวกันก็แตกประเด็นที่เกี่ยวข้องได้อย่างน่าสนใจ อีกทั้งใช้บทเรียนจำนวนน้อยกว่า และแต่ละบทเรียนก็มีขนาดที่สั้นกระชับกว่าแบบเรียน Hanyu Jiaocheng ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายเกินไป และประการสำคัญคือ แบบเรียนเลือกนำเสนอเฉพาะภาพลักษณ์ที่ดึงดูดของจีนมาถ่ายทอดให้ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนมองเห็นในฐานะที่เป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม มีวัฒนธรรมที่เป็นสากลนิยม เหมาะสำหรับคนทุกภาษาและวัฒนธรรม อีกทั้งยังอาศัยศิลปะภายใต้มนต์เสน่ห์ “ความกลมกลืน” มานำเสนอเชื่อมโยงวัฒนธรรมจีนไปสู่วัฒนธรรมภายนอก สะท้อนความมุ่งหมายของแบบเรียนที่หวังยกระดับภาพลักษณ์ความเป็นจีนไปสู่สากล มีภาพความทันสมัย เป็นนานาชาติ นิยมในคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นสากล หากมองในแง่ของการสร้างอำนาจอ่อน ย่อมมีประโยชน์ด้านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศจีนสู่ผู้เรียน จุดเด่นอีกประการ คือ แบบเรียนเน้นเพียงการฉายภาพของสังคมจีนให้ผู้เรียนได้เข้าใจ โดยพยายามไม่ยึดเยียด ไม่แข็งกร้าวในการหยิบยื่นโลกทัศน์และการตัดสินคุณค่าแบบสำเร็จรูปให้แก่ผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ถือเป็นเปิดกว้างและเป็น การเคารพทางความคิดของผู้เรียน

ส่วนสิ่งที่เป็นจุดด้อยที่แบบเรียนทั้งสองชุดมีร่วมกันคือ แบบเรียนไม่ได้สร้างความหลากหลายทางมิติชาติพันธุ์ให้แก่ตัวละครอย่างที่ควรจะเป็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์การผลักดันให้ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีผู้เรียนทั่วโลก แต่กลับมุ่งเน้นสร้างตัวละครที่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้วมากกว่า

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเราสามารถสรุปพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมของแบบเรียน Road to Success เมื่อเทียบกับแบบเรียน Hanyu Jiaocheng ซึ่งเป็นฉบับเก่ากว่าได้เป็นประเด็นดังนี้

- ด้านการกำหนดเค้าโครงของบทเรียน มีการออกแบบบทเรียนที่กระชับ และแบ่งการนำเสนอเป็นหน่วยการเรียนรู้ ทำให้นำเสนอเนื้อหาได้ครอบคลุมทุกมิติและสอดคล้องกัน เนื้อหาแต่ละมิติที่นำเสนอมีความลุ่มลึกเพียงพอ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจที่ไปที่มาและเหตุผลของเรื่องนั้น ๆ ภายใต้ง่อนไขขนาดความยาวของบทเรียนและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่มีจำกัด

- ด้านเนื้อหา การนำเสนอวัฒนธรรมในแต่ละมิติมีการแตกประเด็นให้เกิดความหลากหลาย แต่ละประเด็นมีความเกี่ยวข้องกัน อีกทั้งยังนำเสนอเนื้อหาได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมเรื่องนั้น ๆ โดยไม่หลุดประเด็น

- ด้านวิธีการนำเสนอ แบบเรียนนำเสนอคุณธรรมที่เป็นสากลมากขึ้น เหมาะที่จะใช้ปลูกฝังสำนึกความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีคุณภาพภายใต้บริบทโลกที่มีการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาค อีกทั้งการนำเสนอยังสอดคอดีในการตัดสินใจจากมุมมองคุณค่าแบบสังคมจีนลง ทำให้แบบเรียนเหมาะกับผู้เรียนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ประเด็นดังกล่าวข้างต้นเป็นพัฒนาการที่เห็นได้ชัดในแบบเรียน Road to Success ซึ่งไม่ปรากฏในแบบเรียน Hanyu Jiaocheng

แต่หากพิจารณาประเด็นการนำเสนอวัฒนธรรมผ่านแบบเรียน ในมุมมองของกลยุทธ์การใช้แบบเรียนกับยุทธศาสตร์การสร้างอำนาจอ่อนของจีน เมื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์การนำเสนอวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาจีนเพื่อตอบรับยุทธศาสตร์การสร้างอำนาจอ่อนของทางการจีน หากใช้แนวคิดของ Wang Yichuan (2009, p. 63) ที่ได้สรุปแนวทางการสร้างอำนาจอ่อนทางวัฒนธรรมของประเทศจีนไว้เป็น 4 ด้าน คือ พลังดึงดูดจากค่านิยมหลักของประเทศจีน พลังเอกภาพจากพฤติกรรมของสังคม พลังดึงดูดจากอารยธรรมและประเพณีโบราณ และพลังแห่งการเผยแพร่วัฒนธรรม

Wang Yichuan ยังกล่าวว่า การสร้างอำนาจอ่อนตามแนวทางนี้ ด้านหนึ่งเน้นการสร้างอำนาจอ่อนจากภายในประเทศเน้นที่คุณภาพของสังคมจีนเอง ส่วนอีกด้านเป็นความพยายามบูรณาการประเพณีและวัฒนธรรมให้เข้ากับปัจจุบันและเชื่อมโยงกับภายนอกมากขึ้น อีกทั้งยังผลักดันการสร้างสรรควัฒนธรรมใหม่ รวมถึงผลักดันระบบและกลไกการเผยแพร่และสร้างสรรค์วัฒนธรรม สำหรับการบูรณาการสู่ภายนอก นับได้ว่าแบบเรียนภาษาของจีนเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความเชื่อมโยงวัฒนธรรมจีนสู่ภายนอก โดยเฉพาะในแง่ศิลปะ ประวัติศาสตร์ คุณธรรมจริยธรรมของสังคมที่เน้นภูมิปัญญา การปลูกฝังคุณธรรมแห่งปัจเจกบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ซึ่งเน้นการสร้างและปลูกฝังค่านิยมสากล เหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างพลังดึงดูดจาก

ค่านิยมของจีน ทำให้ผู้เรียนชาวต่างชาติได้รู้จักประเทศจีนดีขึ้น ถือได้ว่าแบบเรียนมีกลยุทธ์ในการนำเสนอที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามของจีนสู่ภายนอกได้จริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับความเห็นของ Nye (2004, p. 11) ที่มองว่า วัฒนธรรมของประเทศหนึ่ง ๆ จะสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ที่สำคัญจะต้องประกอบไปด้วยค่านิยมที่เป็นสากล รวมถึงการมีความสามารถในนโยบายที่ส่งเสริมให้ประเทศอื่นใช้ค่านิยมร่วมกันหรือมีผลประโยชน์ร่วมกันได้

ทว่าข้อควรระวัง คือ หากแบบเรียนมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามของประเทศมากเกินไปดังเช่นแบบเรียน Road to Success เมื่อมองในมุมมองของผู้แต่งแบบเรียนและยุทธศาสตร์การสร้างอำนาจอ่อนผ่านแบบเรียนภาษาจีน ก็นับว่าแบบเรียนประสบความสำเร็จในการนำเสนอภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ในมุมกลับกันเมื่อมุ่งเน้นภาพลักษณ์มาก ย่อมทำให้บางครั้งแบบเรียนขาดความสมจริง ทำให้ผู้เรียนมองเห็นแต่ภาพด้านเดียวของสังคมจีน ไม่เห็นข้อมุลรอบด้านหรืออาจทำให้ผู้เรียนมองแบบเรียนว่านำเสนอเนื้อหาขัดแย้งกับปรากฏการณ์จริงได้ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ต้องระวังในการเขียนแบบเรียนเช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่า งานวิจัยชิ้นนี้มีแนวทางต่อยอดทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก เชิงกว้าง คือ การวิจัยเปรียบเทียบแบบเรียนภาษาจีนกับแบบเรียนภาษาอื่น โดยเฉพาะแบบเรียนภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ หรือแม้กระทั่งแบบเรียนภาษาจีนที่แต่งโดยนักวิชาการชาวไทย โดยเลือกที่เป็นระดับเดียวกันมาศึกษาเนื้อหาและวิธีการในการนำเสนอเพื่อเปรียบเทียบ ส่วนการศึกษาเชิงลึก คือ สามารถนำแบบเรียนของแต่ละชุดตั้งแต่ระดับเริ่มต้น ระดับกลาง ถึงระดับสูงมาประมวล เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาและแนวทางการนำเสนอ ว่าแต่ละระดับมุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาใดและมีวิธีการอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงจุดเด่นจุดด้อยแต่ละด้านในการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมผ่านแบบเรียนภาษาไทยที่จะเผยแพร่สู่ภายนอก หรือแบบเรียนภาษาอื่นที่เราจะผลิตขึ้นเพื่อใช้ในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง/References

- Gil, J. (2008). The Promotion of Chinese Language Learning and China's Soft Power. *Asian Social Science*, 4(10), 116-122.
- Hong Huaqing, & He Xianzhong. (2015). Ideologies of monoculturalism in Confucius Institute textbooks: A corpus base critical analysis. In Xiao Lan. et al. *Language Ideology and Education: The Politics of Textbooks in Language Education* (pp. 90-108). New York: Routledge.
- Nye, J. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural Awareness*. Oxford: Oxford University.
- Xiao Lan. et al. (2015). *Language, Ideology and Education: The Politics of Textbooks in Language Education*, New York: Routledge.
- 胡明杨 Hu Mingyang. (1993). 对外汉语教学中的文化因素. *语言教学与研究*, 13(4), 103-108.
- 李修斌 Li Xiubin, & Matthew Johnson. (2013). 对外汉语文化教学内容划分研究 评述. *海外华文教育*, 13(2), 214-216.
- 李修斌, 和臧胜楠 Li Xiubin, & Zang Shengnan. (2013). 近三十年对外汉语教学中文化教学研究述评. *汉语教育研究*, 27(7), 73-77.
- 林国立 Lin Guoli. (1997). 构建对外汉语汉语教学的文化因素体系——研制玩花大纲之我见. *语言教学与研究*, 19(1), 17-28.
- 刘珣 Liu Xun. (2000). *对外汉语教学引论*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 鲁健骥 Lu Jianji. (1990). 对外汉语教学基础阶段处理文化因素的原则和做法. *语言教学与研究*, 11(1), 37-46.
- 秦惠兰 Qin Huilan. (2012). 在汉语教材文本中建构中国“国家形像”的话语策略. 汉语国际传播研究. 载于世界汉语修辞学会第三届年会暨修辞学国际学术研讨会. (pp. 167-176). 北京: 高等教育出版社.
- 王一川 Wang Yichuan. (2009). 解中国·国家文化软实力. *艺术评论*, 7(10), 62-65.
- 许纪霖 Xu Jilin. (2004). 中国凭什么统治世界. 于 郑永年. 编辑. *未来中国的变与不变* (pp. 45-49). 南京: 江苏文艺出版社.
- 张英 Zhang Ying. (2004). 对外汉语文化教材研究——兼论对外汉语文化教学等及大刚建立. *汉语学习*, 24(1), 53-59.

- 张英 Zhang Ying. (2006). 对外汉语文化因素与文化知识教学研究. *汉语学习*, 26(6), 59-64.
- 周小兵, 罗宇, 和张丽 Zhou Xiaobing, et al. (2010). 基于中外对比的文化教材系统 参考. *语言教学与研究*, 31(5), 1-7.
- 杨寄洲 Yang Jizhou. (主编). (1999). *汉语教程一年级教材第一册上*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 杨寄洲 Yang Jizhou. (主编). (1999). *汉语教程一年级教材第一册下*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 杨寄洲 Yang Jizhou. (主编). (1999). *汉语教程一年级教材第二册上*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 杨寄洲 Yang Jizhou. (主编). (1999). *汉语教程一年级教材第二册下*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 杨寄洲 Yang Jizhou. (主编). (1999). *汉语教程一年级教材第三册上*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 杨寄洲 Yang Jizhou. (主编). (1999). *汉语教程一年级教材第三册下*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路起步篇 1*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路起步篇 2*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路顺利篇 1*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路顺利篇 2*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路进步篇 1*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路进步篇 2*. 北京: 北京语言大学出版社.
- 邱军 Qiu Jun. (主编). (2008). *成功之路进步篇 3*. 北京: 北京语言大学出版社.